

राजस्थान क्रम

बधो तत्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

आनन्द भूमि

THE ANANDA BHOOOMI

(The only Buddhist Monthly Magazine of Nepal)

अशोक स्तूप, यल

बुद्धधर्म सम्बन्धी नेपालको
एक मात्र मासिक पत्रिका

सि-पुन्ही

वार्षिक रु. १५/- प्रति रु. १-

बुद्ध सम्बत् २५२५
नेपाल सम्बत् ११०२
जर्नल ९

— माघ पूर्णिमा
— तितला
— अंक १०

विक्रम सम्बत् २०३८
1982 A. D.
Vol. 9

— माघ
— February
No. 10

“आनन्दभूमि” को नियम—

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटा विहार गुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको एकमात्र बुद्धधर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णिमाको दिनमा निस्कर्नेछ । यसको आजीवन ग्राहक शुल्क रु. १५०।— र वार्षिक ग्राहक शुल्क रु. १५।— मात्र छ । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ । वार्षिक-ग्राहकलाई पूरा १२ वटा अंक प्राप्त हुनेछ । एक प्रतिको रु. २।—
- (२) यसमा बुद्ध धर्मसँग सम्बन्धित विषय छापिनेछ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएको कुनै पनि विचारमा लेखको उत्तरदायित्व लेखक नै हुनेछ । सम्पादक-मण्डल हुनेछैन ।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुन्छ र पठाइएका लेख फिर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएकोले लेखको प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउन अनुरोध छ ।
- (५) लेख पठाउँदा सफा र पूरा साइजको कागजमा एकपटि मात्र लेखेर पठाउनु पर्नेछ ।
- (६) ग्राहक शुल्क, विज्ञापन तथा प्रवन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउँमा पठाउनुहोला । पत्र व्यवहार गर्दा आफ्नो ग्राहक संख्या तथा नाम ठेगाना राम्ररी लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगादै व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुहोला । पत्रिका समयमा नपुगे सूचना दिने कृपा गर्नुहोला ।
- (७) कुनै पनि लेख प्रकाश गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

बिषय - सूचि

बुद्ध बचन	१	महामानव गीतम बुद्ध	१५
मितामित जातक	२	लुम्बिनी	१८
बुद्ध र बुद्धवर्त्ते : कोरिया, हड्डकड र जापानमा	३	भावना	१८
बुद्धवर्त्तको स्वरूप	६	क्षीगु जिन्दगानी	१९
कसको मदना याए छ ?	८	छि सूला थे ?	१९
हे बुद्ध नलाई देख	९	सम्पादकयात पौ	२०
अतिथि जलाहार	१०	Bodhichariyavatara	२१
लोभिको रूप	११	सम्पादकीय	२३
यस्तो पनि हुँदोरहेक	१२	बौद्ध गतिविधि	२४
पठनात्मक चिट्ठी	१३		

आणण्डु धारिणी

प्रधान सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

सम्पादक

भिक्षु कुमार काशय

सुवर्ण शाक्य

प्रकाश घज्जाचार्य

व्यवस्थापक

भिक्षु महानाम

सह-व्यवस्थापक

भिक्षु मैत्री

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन : १४४२०

महाबग—विनयपिटकबाट ।—

“चरथ भिक्खुवे आरिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
सुखाय देवमनुस्मानं । देसेथ भिक्खुवे धर्मं
आदिकल्पाणं भज्ञेकल्पाणं परियोसान
कल्पाणं सात्थं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

★ ★ ★

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन
सुखको लागि, विश्वमायि दयाको लागि, देव र
मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि संचार
गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्म
कल्पाण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश
दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश
पार ।

राग बराबरको आगो अर्को छेन, द्वेष बराबरको गह अर्को छेन, मोह
बराबरको जाल अर्को छेन र तृष्णा समावको नदो अर्को छेन ।

मित्तामित्त जातक

बर्तमान कथा

“मैले लिदा मेरा उपाध्याय रिसाउनुहुने छैन”
भन्ने विश्वास लिई एक भिक्षुले उपाध्यायले राखेको
कपडाको एक टुक्रा लिई जुत्ता राख्ने थैलो बनाईसके पछि
उपाध्यायसँग सोध्यो । त्यो किन लिएको भन्ने उपाध्यायको
सोधनीको जवाफमा उमले भन्नो, ‘मैले लिदा तपाईं
रिसाउनुहुने छैन होला भन्डानी विश्वासले लिएको हुँ ।’

“तिमीप्रति मेरो के को विश्वास छ ?” भनी
रिसाएर उपाध्यायले उनलाई पिटयो । यी कुरा अरु
भिक्षुहरू समझ प्रकट भयो । यो कुरा शास्त्राले याहा
पाएपछि अहिले मात्र त्यो भिक्षु आफूसँग बस्नेसँग
अविश्वासी विएन किन्तु अघि पनि त्यस्तै अविश्वासी नै
थिए भनी पूर्वजन्मको कुरा बताउनुभयो ।

अतीत कथा

अतीत समयमा बाराणशीमा ब्रह्मदत्तले राज्य
गरिरहेको बेलामा काशीको एक ब्राह्मण कुलमा जन्मेका
बोधिसत्त्व बैश बुगेगछि प्रवर्जित भई अभिज्ञा र समाधति-
हरू लाभगरी गणाचार्य भई हिमालय प्रदेशमा बस्नथाले ।

ती ऋषिगणहरूमध्येका एक तापसले बोधिसत्त्वको
कुरा नसुनी एउटा आमा (ढोई) मरेको हातीको बच्चा-
लाई पाल्यो । ऊ ठूलो भएपछि तापसलाई मारी जमलमा
गयो । अनि उसको शरीर कृत्यगरी बोधिसत्त्वलाई बेरा
लगाई सोधे, “भन्ने ! कुन कारणले मित्रभाव र अमित्र-
भावलाई जान्न सकिन्छ ?”

कारण बताई बोधिसत्त्वले यी दुई गाथा भने—

न नं उम्हयते दिस्वा न च नं पठिनम्दति ।
चक्खुनि चस्स न ददाति पठिलोमन्च वत्तति ॥१॥

ये ते भवन्ति आकारा अमित्तस्मि पठिद्विता ।
येहि अमित्तं जानेय दिस्वा सुत्वा च पण्डितोर्ति ॥२॥

अर्थ—

न उसलाई देखेर हाँस्दै, न त उसप्रति प्रसन्न हुँच,
आँखाले पनि हेर्दैन र उल्टो ब्यवहार गर्दै ॥१॥

अमित्रमा यी आकार-प्रकारहरू हुम्छन् । यिनै
कारणहरू देखेर वा सुनेर पण्डितहरू अमित्रलाई चिन्दछन् ।
यसको विपरीत गुण हुनेलाई मित्रभनी चिन्तुपछ ॥२॥

यसरी मित्र र अमित्रको लक्षण बताई ब्रह्मविहार-
लाई भाविताचारी बोधिसत्त्व इहालोक परायण भए ।

बुद्ध र बुद्धधर्मः कोरिया, हड्कड़ र जापानमा

— घनश्याम राजकणिकार

नेपाल अधिराज्य जस्तै धार्मिक सहिष्णुता भएको देश दक्षिण कोरियाको थोरै दिनमात्र भ्रमण गरेको भएता पनि त्यस देशका विभिन्न विषयमा संक्षिप्त रूपमा राम्ररी थाहा पाउने मौका मलाई मिलेको थियो । त्यहाँ विभिन्न ठाउँमा भगवान् बुद्धका विभिन्न आसनबद्ध भव्य मूर्तिहरू देख्न पाएँ र थरी थरीका बौद्धमठ, मन्दिर, पेंगोडाहरू छ्यास छ्यासती नै भएको कुरा त्यहाँको “टुरिष्ट गाइड बुक” बाट थाहा पाएको थिएँ । केही दिन मात्र बस्ने भएको हुँदा त्यस देशको विभिन्न ठाउँमा अवस्थित बौद्धमठ मन्दिर, पेंगोडाहरूको (स्थूप) पूरा मात्रामा अवलोकन बर्ने चासो लिन पाइन । दृश्यावलोकनको सिलसिलामा भने एकदिन राजधानी सिओलको बाहिर माउण्ट सोफ्रीको फेदीमा अवस्थित राष्ट्रिय उद्यानको भ्रमण गर्न पुगें । त्यहाँ पुगदा मलाई मानी बुद्धको निवासस्थानमा नै पुरेको भान भयो । त्यहाँ अवस्थित संसार-प्रसिद्ध २७ मीटर अग्लो वृहत् पत्थरले निर्मित भगवान् बुद्धको प्रतिमा देख्ना संसारका समस्त प्राणीलाई आफ्नो दाहिने हातले आशीर्वाद दिदै शान्तिको पाठ पढाइरहे जस्तो लाग्यो । त्यस विशाल मूर्तिको सामुन्ने रहेको पाँचतले कोठे काठले निर्मित बौद्ध मन्दिरलाई देख्ना आफ्ने देशको राजधानीका काष्ठभण्डप मन्दिर र भक्त्युरस्थित पाँचतले “न्यातपौ” मन्दिरको समन्वय गरी यो नयाँ मन्दिरको निर्माण गरिएको जस्तो महासुस भयो । यस किसिमको काष्ठ बौद्धमन्दिर दक्षिण

कोरियामा यही एउटा मात्र भएको र यसलाई पालसड जौन हल भनिने गरेका कुरा गाइडटारा थाहा पाएँ । यस मन्दिरभित्रको बैठक हल्ल १६२ मीटर लामो र २३ मीटर ऊच्चो रहेका । त्यहाँ बुद्धजीवन चरित्र सम्बन्धी

(लेखक)

स-साना ५०० बोटा मूर्तिहरू रहेछन् । त्यस विशाल हलको अतिरिक्त त्यहाँ भएका अरू बौद्धमठ, विहारमा बाहिरेबाट विहंगम दृष्टि दिई अवलोकन गरें ।

त्यस्तै एकदिनको कुरा हो म एकजना पत्रकार मित्र श्री सि.आई. चाडसैंग सिआलको विभिन्न पार्क, पेंगोडा, मन्दिर र पुराना दरवार-भवनहरू अवलोकन गर्न चुम्न गएको थिएँ । त्यसबेला ती मित्रसैंग भएको थार्ट-लापडारा कोरियामा मुख्यगरी बौद्ध र कन्फुसियस त्यसपछि क्रिश्चियन धर्मावलम्बीहरू भएको अवगत भयो । उनेबाट थाहा पाइँ दक्षिण कोरियामा ४ हजार जति

बौद्ध मन्दिरहरू, ८० लाख बौद्धमार्गी र १७ हजार जाति बौद्ध भिक्षु रहेक्छन् । नेपालमा जस्तै दक्षिण कोरियामा पनि बुद्धजयन्ती धुमधामसँग मनाइने गरेको तथा यो दिनमा रात्रिव्य बिदा हुँदौरहेक्छ भन्ने कुरा पनि थाहा भयो । भारतबाट बौद्धधर्म प्रतिपादित भएको अन्तर्भुक्ति उक्त मित्रलाई बुद्धको जन्म नेपालको पवित्र स्थल लुम्बिनीमा भएको र उनी नेपालका विभूति हुन् भन्ने विस्तृत जानकारी मैले गराएपछि उनमा आश्रयको सीमा रहेत ।

यो भयो मेरो दक्षिण कोरियाको यात्राको अवसरको कुरा ।

मेरो हड्डकड यात्रामा मैत्र त्यहाँ अधिकांश समय चुम्फिर गरेर मात्र बिताएको थिएँ । पयंटक दृष्टि निएर त्यस मुलुकको विभिन्न भागमा सफर गरेर तापनि त्यहाँ बुद्ध र बुद्धधर्म सम्बन्धी मैले निके थोरै ज्ञान हासिल गरे अनुपछ । तैपनि त्यहाँ थाहागाएँ—हड्डकडमा अधिकांश चीनिया जातिके बादुल्य रहेक्छ र त्यसले त्यहाँ चीनमा जस्तै मुख्यतया बौद्धधर्म र टाबो धर्मको बोलबाला रहेक्छ । त्यहाँको आधुनिक समाजमा यो धर्मले केही परिवर्तित रूप लिएको देखिए पनि बूढापाकाहरूले भने पहिले चीनमा चलेको रीतिरिवाज विधि विवान अनुसार बौद्धधर्मको अनुसरण गर्ने गरेका रहेक्छन् । हड्डकडको बान्धवाइ भन्ने ठाउँको एउटा पसलमा रेक जस्तो ठाउँमा सानो पित्तले बुद्धमूर्तिलाई सिगारी धूपबत्ती बाली शद्दा व्यक्त गरि राखिएको देखेये र सोधूपुङ्क गर्दा त्यहाँका बौद्धमार्गहरू दिनको दुईपल्ट बुद्ध-प्रायंना गर्दा रहेक्छ भन्ने कुरा थाहा पाएँ । हड्डकडको भिक्टोरिया प्रान्तमा प्रसिद्ध बौद्ध मन्दिर “मान मो टेम्पल” र न्यूटोरिटोरिजको साटिन मैलिमा दश हजार बुद्ध मूर्तिहरू हेतन लायकको छ भनी सुनें । विशेषगरी यो न्यूटोरिटोरिज भन्ने इलाकामा बौद्धमठ,

गुम्बा, विहार आदि घेरे सच्चामा रहेक्छन् जहाँ बुद्ध र बुद्धधर्म सम्बन्धी विशेष अध्ययन अध्यापन समेत हुँच्य भन्ने पनि सुनें । यहाँको “सा टिन र सुएन वान” बौद्ध मठहरू निके प्रसिद्ध छन् भन्ने पनि सुनियो । हड्डकडका विभिन्न अनकन्टार ठाउँहरूमा समेत बौद्ध गुम्बा, मठ आदि रहेक्छन् र लन्टाउ टापूको गोडपिड जस्तो सुनसान ठाउँमा अवस्थित पोलीन विहार (गुम्बा) बाट विहानी सूर्य उदाउँदा प्रस्फुटित हुने सुन्दर लालित्य दृश्य हेतन लायकको छ भन्ने सूचना पनि हड्डकडमा हुँदा थाहा पाएँ । त्यस्तै मकाउ टापूमा मै महिनातिर (Feast of the bathing of Lord Buddha) भगवान् बुद्धलाई स्नान गराउने शुभ मुहूर्तमा भोज मनाउने परिपाटी भएको थाहा पाउँदा बुद्धप्रति श्रद्धागरी भोज मनाउने जाति नेपालका नेवारमात्र होइनन् किन्तु हड्डकडका चीनीयाँ जाति पनि हुन् भने कुरा थाहा पाउँदा मन आतन्दले विभार भएको थियो ।

बब जापानमा मैले देखेका बुद्धमूर्ति र बौद्धधर्म विषय केही चर्चा गर्ने । हुन त जापान जस्तो आधुनिकताको उच्च शिखरमा पुगिसकेको देशमा केही हप्ताको भ्रमण गर्नु आफैमा अपूर्ण छ अनुपछ । तैपनि यो देशको भ्रमण गर्दा संयोगवश बुद्ध र बुद्धधर्म सम्बन्धी केही कुराहरू देखन सुन्न पाउनु म जस्तो एउटा नेपाली ठिठोको लागि ठूलो सन्तोष, ढल्लास र गौरवको कुरा थियो ।

टोकियोबाट सुपर एक्सप्रेस प्लेनहारा करीब तीन घण्टामा च्योटो शहरमा पुगी त्यहाँ बौद्ध मन्दिरको प्राचुर्य देख्दा मलाई मन्दिरे मन्दिरको शहर भनिने काठमाडौंमा नै डुलिरहेको जस्तो लाग्यो । यहाँ करीब १६०० लोटा बौद्ध मन्दिरहरू छन् भनेको सुन्दा नेपाली विभूति भगवान् बुद्धको यहाँ राख्ने कदर भएको मैले सगर्व अनुभव गरें । क्योटोमा विभिन्न बौद्ध मठ, मन्दिर विहार आदिको

सरसती भ्रमण पछि मलाई निकै प्रभावित पारेको बौद्ध विहार मन्दिर हो सिन्धुर रे द्विआन मन्दिर जसको वरिपरिको बगंचामा पैयूँ र आइरिस जातका फूलहरू ढकमकक फुलेर प्रस्फुटिर भएको सोन्दर्यं साँच्चने बिसंने नसकिने थियो ।

क्योटो शहर बुम्न जाने जो कोही पर्यटकले नारा शहरको पनि सेरोफेरो गरेकै हुँदो रहेछ । अतः म पनि क्योटो शहर पुग्दा त्यहाँबाट ४२ किलो मीटर दक्षिणतिर पर्ने नारा शहर पुग्ने । भनिन्छ जापानमा बौद्धधर्मको प्रारम्भ हुँदा त्यो देशको राजधानी नारा (६१०-७८४) थियो र त्यसपछि मात्र क्योटोमा सरेको रहेछ । जुनबेला नारा जापानको राजधानी थियो त्यसबेला तत्कालीन बादशाहको बौद्ध धर्मप्रति अनुपम अनुराग थियो, फलस्वरूप त्यसबेला जापानमा बौद्धधर्मको निकै ठूलो उन्नति भएको थियो । त्यसै बेलातिर नारामा संसारको सबैभन्दा ठूलो ढलोटको बुद्धमूर्ति “डाइवान्सु” को निर्माण भएको थियो । त्यसबेला नारामा अहिलेको भन्दा धेरै संख्यामा बौद्धमन्दिर, मठ, विहार आदि थिए र तीमध्ये

कुनै पछि आगलागीमा परी नष्ट भए त—कुनै भत्कैर विग्रेर गएका रहेछन् ।

सोचेर हेर्दा विश्वका अग्रिम मुलुकहरूमध्ये एक गनिएको तथा एशिया महाद्विपमा सबभन्दा बढी समृद्ध, सम्पन्न तथा समुच्चित भएको जापान जस्तो विकसित देशमा बौद्ध धर्मप्रति भएको सद्भावना देखता मैले स्तम्भित हुनुपरेको थियो । नेपाल बुद्धभूमि हो जसले भगवान् बुद्धलाई जन्म दियो । तर बुद्ध र उनको उपदेशलाई नेपालीले राङ्गरी बुझ्न तथा मनन गर्न सकेको छैन कि भने जस्तो भावना नारा र क्योटोका बौद्ध मन्दिरहरू चहारेर हेर्दा तथा जापानमा बौद्ध धर्मावलम्बीहरूको प्राचुर्यता देखता मेरो मनमा आयो । त्यो देखता बुद्ध र उनका उपदेशलाई जान्ने बुझ्ने तथा पालन गर्ने त जापानीहरू नै रहेछन् भन्ने लाग्यो । भनिन्छ करीब ६० प्रतिशत जापानीहरू बुद्धका आधार शास्त्र विशिलाई व्यवहारमा ल्याइरहेका छन् । निश्चय न, जापान त्यो देश हो जहाँ बुद्धधर्म जीवित छ र दिनादिन विकसित हुँदैछ ।

बुद्धधर्मको स्वरूप

— सत्यनारायण चित्रकार

संसारका विभिन्न कालमा विभिन्न धर्महरूको प्रादुर्भाव भयो । विभिन्न मत अनुसार कुनै ईश्वरको दृतबाट त कुनै साक्षात् ईश्वरका अवतारबाट धर्मको उत्पत्ति, प्रचार भए । तर वस लोकमा बुद्धधर्म मात्र एक धर्मको उत्पत्ति भयो, जुन धर्म मनुष्यले मनुष्यको कल्याणमा जिज्ञासा राख्छ । यस्तो एक धर्मको उदय भयो जुन धर्म मुक्ति तथा स्वर्गीय आनन्द प्राप्त गर्ने हेतु नभै यस पृथ्वीका मानिसहरूलाई जीवनको पवित्रताको बोध गराई तृष्णाको बन्धनबाट मुक्त गरी जीवन शान्त एवं सुखमय मार्गमा गतिशील गर्ने छ । यो एक यस्तो धर्म हो, जुन भयको कारण वा ऐश्वर्य प्राप्त हुने प्रलोभनमा गरिने धर्म न भै केवल मानिसकै चिन्तन, स्वतन्त्रतालाई ध्यानमा राखी सरल एवं शुद्धमार्ग देखाउने धर्म यो लोकमा बुद्धधर्मभन्दा अख देखिन्न ।

सद्धर्मको उद्देश्य मनुष्य मात्रको कल्याण चित्तको शुद्धता र मनको शान्तिको लागि हुनुपछ, यो बाहेक लाभ, प्रलोभन वा डरको भावनाले गरिने कर्मकाण्ड निरर्थक छ । भगवान् बुद्धले बोधज्ञान प्राप्त गर्नु अगाडि जुन प्रेरणालिई काषायवस्त्र धारण गर्नु भयो, जसको खोजीमा उहाँ लाग्नुभो, यो राजा बिम्बसारलाई आज्ञा गरेका बचनबाट हामीले धर्मको उद्देश्य, साधनाको प्रतिस्वरूप केही अंकमा भएपनि बुझसक्छौं । सिद्धार्थ आज्ञा गर्नुहुन्छ, “म पञ्चिको जन्ममा हुने फलको आशामा कुनै कर्ममा प्रेरणा राखिन,

म मेरो मनमा भावी जन्मको सुख प्राप्ति वा याचनामा विश्वास राखिन, कारण यसले कर्मको दिशा त्यस्तै अनिश्चित हुन्छ जस्तै हुरीले प्रभावित एक रुखको दिशा ।” यसरी बुद्धले यही जन्मलाई नै मुक्तिको साधना बनाई आफ्नो धर्मको आधारशिला यस लोकमा मानिसको एकले अर्को व्यक्तिसँग आफ्नो कर्तव्यलाई नै धर्मको प्रथम आधार बनाउनुभयो । दोश्रो कुरा भगवान् बुद्धले आफ्नो धर्मको आधार, यस लोकमा मानिस दुःखी छन् र कष्ट र पीडाको पासोमा अलिङ्गका छन् भनी प्राणीका दुःखबाट मुक्ति मार्ग दोश्रो आफ्नो धर्मको आधारशिला बनाउनु-भयो ।

मानिस दुःखी छ, संसार दुःख कष्टले भरेको छ, यो त एक यस्तो सत्य हो जसलाई सर्व धर्मले ह्वीकार गरेका छन्, तर यसबाट कसरी यसै जीवनमा नै मुक्ति प्राप्त गर्ने भन्ने विषयमा सर्व धर्म चूप छन् । अतः बुद्धको लागि पहिलो प्रश्न यही थियो कि मानिस कुन कारणबश यस लोकमा दुःखको दास बन्न पुर्य ? दोश्रो भगवान् बुद्धको लागि समस्या थियो कि सो दुःखबाट मानिसलाई मुक्ति कसरी प्रदान गर्ने ? यी दुई समस्याको सही समाधान गर्नु नै सद्धर्मको उद्देश्य र धर्मको मार्ग हो । तर यसबाट मुक्तिको सम्भावना त्यसै अवसरमा उपयोगी बनेछ जब मानिसले यस लोकमा दुःखको अस्तित्वको साक्षात् बोध गरी यसबाट मुक्त हुने कार्यमा प्रतिष्ठित

बन्धु । उदाहरणार्थं, मानिसले त्यसै बखत मात्र वैदेशको र पथ्यको खोज र सेवन गर्छ, जब उसले अस्वस्थताको साक्षात् आफूमा बोध गरिन्छ । तर यसको बोध गर्नु त्यक्तिको सजिलो छैन कारण मानिसले आफूलाई आत्मा परमात्माको जालबाट मुक्त गर्न गाहो छ । अनेक रीति रिवाज र धार्मिक संस्कारबाट मुक्त गर्नु गर्न गाहो छ । मानिसको लागि ब्राह्मण कर्मकाण्डबाट आफूलाई मुक्त गर्नु पनि गाहो छ । मानिस आत्म कल्याण गर्न नाना ब्रत मंगल गर्छन् र यही नै धर्मको लागि पर्याप्त मान्दछन् । यिनीहरूमा अनुरक्ति हुँदा आपनो उन्नतिमानमा अवरोध खडा हुन्छ भन्ने विषयमा यिनीहरू विचार गर्दैनन् । अतः भगवान् बुद्धले मानिसहरूलाई धर्मको मार्गमा अप्रसर गराउनाका लागि पहिले व्यक्तिको जीवनको पवित्रता माथि प्रकाश पार्नुभयो कारण यी व्यक्ति माथि निहित छन् ।

भगवान् बुद्ध अनज्ञन सुत्तमा आज्ञा गर्नुहुन्छ ‘संसारका हरेक ठाउँमा पतित व्यक्तिहरू हुँच्छन्, तर तिनीहरू पनि हुई स्तरका हुन्छन् । एक पतित व्यक्ति आफूमा अकुशल चित्त छ र यसको प्रभावमा छु भन्ने ज्ञान भएका, अर्को पतित व्यक्ति अकुशल चित्त रहेर पनि ज्ञान नभएका ।’ अर्को शब्दमा असल वा खराबका भेद गर्ने कुनै मापदण्ड भएका र नभएका । जसको जीवनमा कुनै मापदण्ड छैन सो सधैनै पतित रहन्छ र जसको जीवनमा कुनै मापदण्ड छ सो पतितताबाट निस्कन कुनै न कुनै बखत प्रयास गर्नेछ । यसरी व्यक्तिमा पवित्र जीवन धारण गर्ने विषयलिई असल र खराबको भेद गर्ने मापदण्डको महत्व यस सुत्तमा दर्शाउनु भएको छ ।

यहाँ हामीले यो पनि बोध गर्नु परेको छ कि हामीले जीवनको मापदण्डको निर्धारण कुनै किसिमको संप्रदाय भावनाबाट मुक्त भई विचार र चिन्तनको स्वतन्त्रता हुनु पनि उत्तिकै महत्व छ । भगवान् बुद्धले

कालाम क्षेत्रीयहरूलाई बोध गराउनु भएको वचनबाट विचारको स्वतन्त्रता र कर्तव्य पालन प्रज्ञापूर्वक हुनुपछु भन्ने स्पष्ट रूपमा दर्शाउनु भएकै छ । कालाम क्षेत्रीयहरूले तथागतलाई बिन्तिगरे—“हे थमण, हामीलाई कुनै मतका व्यक्तिहरू आफना मतका महत्व दर्शाई अरूको खण्डन गर्छन्, त्यस्तै अरू आएर आफना मतका महत्व दर्शाई, आपनै मतलाई कल्याणदायी भन्न्छन् । अतः हामी अनिश्चित हुन्छौं कि, कुन सत्य हो, कुन कूठो हो ।” भगवान् बुद्ध उनीहरूलाई आज्ञा गर्नु हुन्छ—“हे कालाम कुनैको सिद्धान्त यस आधारमा मात्र लिएर मान्ने नगर कि ती सिद्धान्त तिमीले सुनेको, यो परम्परादेखि चलि आएको, धेरैले समर्थन गरेको, यो सिद्धान्त तकं संगत र न्याय संगत भएको, धर्मग्रन्थमा लेखेको अथवा भन्नेको व्यक्तित्वमा प्रभावित भएर । कुन सिद्धान्तप्रति पादित गर्ने वा नगर्ने भन्ने विषय, तिमी आफै आफूसित प्रश्न गर ‘कुन सिद्धान्त हितकारी छ ?’” यसरी बुद्धले विचारको स्वतन्त्रतापूर्वक निर्देशन गर्ने क्षमताको बृद्धि एवं विकासको लागि चित्तको साधनालाई प्रथम स्थान दिनुभयो । कसरी चित्तको शुद्धता प्राप्त हुन्छ, पवित्र जीवनको सिद्धान्त पञ्चशील धारण गरेर हामीले यो प्राप्त गर्न सक्नेछौं ।

भगवान् बुद्ध पञ्चवर्गीय भिक्षुहरूलाई आज्ञा गर्नु हुन्छ, “मेरो पवित्रता जीवनमार्ग अनुसार लगे, धर्मको बाटोमा लागे शीलको बाटोमा लागे मानिस दुःखबाट मुक्त हुन सक्छ । मेरो धर्म अनुसार जीवन पवित्रताको मापदण्ड पञ्चशील हो । यस कुराको आवश्यकता तथा महत्वबारे तिमीहरू आफै आफूसित प्रश्न गर्न सक्छौ “के यो पञ्चशील व्यक्ति तथा समाजका लागि कल्याणकारी छन् ? यदि यी दुवै प्रश्नका उत्तर स्वीकारात्मक छन् भने, यसलाई हामीले मनन गर्नुपछु ।” यसरी बुद्धले शीलको महत्व पञ्चवर्गीय भिक्षुहरूलाई बोध गराउनुभयो । शीलको महत्वबारे

तथागत आज्ञा गर्नुहुन्छ, “शील नै आरम्भ हो र शील नै शरणस्थल हो” अतः शीलको धारणा गर !” यसको संयुक्त निकायमा देवताहरूद्वारा सुगतलाई कसरी दुःख, भिन्नी बाहिरी जताबाट मुक्त हुन सकला अनी प्रश्न गर्दा, भगवान् आज्ञा गर्नुहुन्छ—

“सबबदा शील सम्पन्नो पञ्चवा सुसमाहितो
आरद्ध विरीयो पहिततो ओघ तरति दुतरन्ती”

अर्थात् जो शील सम्पन्न छ, प्रजावान छ, जो दृढ़ संकल्पवान् छ त्यसले संसाररूपी बाढी पार गर्छ । जब मानिस यसरी शीलमा आरूढ हुन्छ, त्यसमा सद्गुणहरू स्वप्रस्फुरित हुन्छन् जसरी फूलमा सुगन्ध । ती सद्गुणहरू हुन्—शील, दान, उपेक्षा, नैष्ठक्य, वीर्य, शान्ति, सत्य, अधिष्ठान, करुणा र प्रज्ञा । यी सद्गुणहरूको अभ्यास

आफ्नो पूर्ण समर्थता साथ गर्नुपर्छ, यसैले यसलाई पारबिता पनि भएदछन् । तर यी सत्कर्महरूको अभ्यास मानिसले प्रज्ञापूर्वक गर्नुपर्छ, ती सत्कर्महरू जुन आफ्नो हित तथा प्राणीको मात्र हितको कामना गर्दै गरिन्छ, प्रज्ञापूर्ण तथा निर्मल चित्त अनुसार हुनुपर्छ । यसरी चित्तको शुद्धता माथि जोड दिनु भै भगवान् बुद्ध आज्ञा गर्नुहुन्छ—

“अनिककसाको कासाव—यो वर्त्यं परिदहेस्सति
अपेतो दमसच्चेन—न सो कासावमरहति”

अर्थात् चित्तलाई स्वच्छ र इन्द्रियलाई दमन नगरी र सत्य ज्ञान नभई काषाय वस्त्र धारण गर्न योग्य छैन । अर्थात् अर्को रूपमा शुद्ध चित्त तथा प्रज्ञा नभई सद्गुणको आचरण धारण गर्न सक्षम बन्देन ।

᳚

कसको मनमा पाप छ ?

एकपल्ट दुईजना भिक्षुहरू कुनै ठाउँबाट फर्कदै गए । यियो । बिचमा एउटा नदी तर्नुपन्थो । नदी किनारमा एउटी तरुणी पारी जान नसकेर त्यसै बसिरहेकी थिइन । भिक्षुहरूलाई देखनासाथ उनले सोधिन्, “भन्तेगण ! नदी तर्ने आट ममा छैन । मलाई पनि नदी पारी लगि दिनोस् न ।”

एकजना भिक्षुले त्यो तरुणीलाई छुँदै छोएन, किनकि तरुणीको हात समातेमा उसको शील भग हुन्छ भन्ने लागेको यियो उसलाई । अर्को चाहिं भिक्षुले चुपचाप तरुणीको हात समाती नदी पारी ल्याइदियो । पारी पुगे पछि तरुणी भिक्षुलाई कुतज्ज्ञता ज्ञापन गर्दै आफ्नो बाटो लागिन् । भिक्षुहरू पनि आफ्नै बाटोतिर खुरुखुरु

पहिलो भिक्षुको मनमा विभिन्न कुराहरू खेलिरहेका यिए । घटाभर हिङ्गिसकेपछि आखिर उसले थाम्न नसकेर भनिहाले, “भन्ते ! तपाईंले नराओ काम गर्नुभयो । तरुणीको हात समात्नु भयो । त्यसैले तपाईंले शील भंग गर्नु भयो ।” अर्को भिक्षुले उत्तर दियो, “भन्ते ! मैले तरुणीको हात समातेको नराओ भावनाले होइन, उनलाई उपकार गर्न गरेको हुँ । त्यसैले मेरो शील भंग भएको छैन । यो कुरो मैले त विसिसकेको यिएँ, तर तपाईंले अहिलेसम्मन पनि विसंनु भएको रहेन्छ, त्यसैले भन्ते, मलाई लाग्छ कि तपाईंको हृदय दुषित छ, मेरो होइन ।

हे बुद्ध मलाई देऊ

- कर्म कार्की

एक टुक्रा प्रज्ञा देऊ बुद्ध एक टुक्रा विश्वास देऊ
एक टुक्रा माया देऊ तिम्रो एक टुक्रा मिजास देऊ
हाय । यो मनमा कति फोहर जम्छ यस्तो निकास देऊ
म कस्तो छु सदा यस्तै छु अब त केहो बिकास देऊ ।

एक टुक्रा ज्ञान्तभूमि देऊ मधुर मृदु पवन देऊ
एक टुक्रा चोखो धर्ती अनि एक टुक्रा गगन देऊ
ध्याय हेनै चहकिलो मलाई दुइटा नयन देऊ
कर्तव्यमा सधै म वसूँ मलाई सुख चयन देऊ ।

सक्षो भने अरु मलाई तिम्रो सुकोमल छाती देऊ
ममता देऊ म पनि बाँड्छु धेरै एक पाथी देऊ
करुणा, प्रेम व्याप्त भएको मलाई योटै साथी देऊ
सक्षो भने त एउटा हैन है कमिला कैं ताँती देऊ ।

मप्रति कसैको रिस छ भने निभाउन पानी देऊ
मप्रति कसैको माया छ भने दीर्घ जिन्दगानी देऊ
देऊ देऊ सब मलाई तिमी सुनीला बिहानी देऊ
चाँडै नै जाला डथ लाख मलाई लामो जवानी देऊ ।

अरुको दुःख बुझन मलाई आँधी अनि तुफान देऊ
मनमा उब्जेका कुभावना मार्न योटै निशान देऊ
भाव मेशो कतै बुझ रमिता कविताको तान देऊ
सक्षो भने त त्यो हृदय पनि अनि रक्तदान देऊ ।

बङ्गछु बाँच्छु बचाउँछु मलाई अति ठूलो सान देऊ
अहम् भन्ने नहोस् जति सके मलाई ज्ञान देऊ
सबै देऊ म लिन्छु दीनलाई कैं दान देऊ
मरेख पनि म बाँचूँ यहाँ मेशो कृतिमा प्राण देऊ ।

अतिथि सत्कार

- प्रमात कुमार रिमाल
कक्षा-८

चरा समातेर बेच्ने एकजना मानिस थियो । ऊ दिनभर आपनो जाल लिएर बनमा घुमेर चरा समात्थ्यो । एकादिन जाडोमा त्यो मानिस बिहाने जंगलमा गयो । त्यसदिन उसले एउटा पनि चरा पाएन एक जंगलबाट अर्को जंगल गर्दै पूरा दिन वित्थ्यो । त्यो मानिस यति टाढा गयो कि ऊ घर आउन असमर्थ भयो । अंध्यारो भएपछि ऊ एउटा रुखमुनि रात बिताउने बिचारले त्यही रुखमुनि बस्यो ।

त्यसदिन पनी परेको यियो पानीले गर्दा जाडो भान बढेको थियो । त्यस मानिससँग धेरै कपडा थिएन किनभने ऊ जंगलमा रात बिताउन आएको थिएन । हावा चल्न लाग्यो । त्यस मानिसको दाँत बज्न थाल्यो जाडोले गर्दा ।

जुन रुखमुनि त्यो मानिस बसेको यियो त्यस रुखमाथि एक जोडी परेवा बसेको थियो त्यस मानिसको दुर्दशा देखेर भालेले पोथीलाई भन्यो “यद्यपि यो हाम्रो शत्रु हो तर यो आज हामीकहाँ अतिथि भएर आएको छ यसको सेवा गर्नु हाम्रो धर्म हो भरखरे रात शुरु भयो जाडो अरु बढ्छ यदि यो यसरी नै रह्यो भने जाडोले गर्दा मर्छ हामोलाई यो मरेको पाण लाग्दै त्यसैले

यसको जाडो भगाउने उपाए सोच्नुपर्दछ । यति भनी, दुवै मिली गुँड खसाले र अरु पनि धेरै काठ ओसारेर युपान्धो र पोथी गएर बालिरहेको काठको टुक्रा ल्याएर बालिदियो । त्यसको तापले गर्दा त्यस मानिसको जाडो भाग्यो । त्यो मानिस दिन भरीको भोको यियो अब ऊ आगोको प्रकाशमा यताउती हर्न थाल्यो, शायद खाने केही चीज पाउलाकि भनेर । जब यस्तो देख्यो तब पोथीले भन्यो—अतिथि त साक्षात् भगवान्को स्वरूप हुन्छ जसको घरबाट अतिथि भोके जान्छ उसको सबै पुण्य नष्ट हुन्छ, हामीसँग त्यसलाई पेट भराउन सक्ने केही चिज छैन म त्यो आगोमा हामफाल्छु र उसले मेरो मासु खाएर पेट भर्छ यति भनी पोथी आगोमा हामफाल्यो । यतिकैमा भालेको मनमा बिचार आयो “यस अतिथिको पेट त्यति सानो परेवा खाएर के पेट भर्ला म पनि त्यो आगोमा हामफाल्छु भनी भाले पनि आगोमा हामफाल्यो । त्यसे समयमा आकाशमा बाजा बज्न लाग्यो फूलको वर्षा हुन लाग्यो । देवताको विमान उत्र्यो र देवताको जस्तो रूप गरेर परेवाको जोडी दिव्य लोकमा पुगे जहाँ ठूला-ठूला राजा, कृष्णमुनि उनि पुग्न कठिन हुन्छ ।

लोभिको फल

- रवि बज्जाचार्य
 कक्षा-६

गोपालको स्वास्नी पानी लिन गइसकेकी थिई । गोपाल आफ्नो बारीमा खाउडो खन्दै थियो । त्यसै समयमा त्यस गाउँको जमीन्दारको नोकरले बोलाउन आयो । तर गोपालसे त्यस दिन काम गर्न नजाने भनी भोलि मात्र काम गर्न जाने भनि त्यस नोकरलाई घर फक्यो ।

गोपालको छुपडो सानो गोरेटोसैर्गेको परालको छाना भएको सानो थियो । बर्षभा जहिले पनि पानी चुहिने । उसको सानो बारीमा कर्सी, काँक्रो र मुलाको बोट रोपेको थियो । त्यस दिनभर उसले घरमै बसेर बितायो । कुनैबेला गोडमेल पनि गर्दथ्यो । ऊ कंजूस र लोभी पनि थियो । उजस्तै उसकी स्वास्नी पनि त्यस्तै थिई । गोपालले गाउँधरको जमीन्दारको घरको पनि एक दुइटा काम गरिदिन्थ्यो र त्यसले काम गरे बापत केही ज्याला पनि पाउन्थ्यो ।

एकदिन गोपाल जमीन्दारको घरमा काम गरेर केही पैसा कमाएर ल्याएको थियो । उनले त्यसरी कमाएको पैसा एउटा बाकसमा राखेर आफ्नो बारीको एक कुनामा गाडिराख्ने गर्थ्यो किनकि घरमा जम्मा गर्दा चोरी हुने दरले बारोमा जम्मा गर्ने गर्दथ्यो ।

त्यसरी उनले जम्मा गरेको पैसा बेरै

भैसकेको थियो । एकदिन ऊ आफै विरामी पन्यो जसले गर्दा काममा पनि जान पाएन, पैसा पनि जम्मा गर्न पाएन । त्यसरी दिन बित्दै गयो । रोगले ग्रस्त हुदैगयो । एकदिन स्वास्नीले लोगेसैर्ग सहन्नाह गरी त्यो गाडिराखेको पैसा छिवन पन्यो भन्ने सोच्यो र हेर्न गयो । रात धेरै बितिसकेको थियो । गोपाल विष्णयोनामा थलापारिराखेको थियो । स्वास्नीले त्यस बारीमा खनेर पैसा र खेको बाक स लिएर आयो ।

गोपाल पनि सकी नसकी उठेर त्यो बाकस लोलेर हेन्यो । बाकस त कीराले खाएर खत्तम भै सकेको । पैसा पनि कीराले खाएर धुजाधुजा परिसकेको थियो ।

त्यो देखेर गोपालको रोग क्न बढ्यो । विचरा लोभी गोपाल मुङ्गर्या पन्यो । उसले खान लाउनको लागि खर्च नगरी बचत गरिराखेको धन आज माटो बराबरको भयो । खान लाउन-लाई समेत खर्चले भ्याएन । त्यही धनको पीरले गर्दा गोपालको स्वास्थ्य विग्रंदै गयो । बेलामै उपचार पनि गर्न सकेन आखिर त्यसै पीरको कारणले गर्दा मृत्युको शिकार बन्नुपन्यो । लोभीको फल, कंजुसको फल त्यसले पायो ।

५

(शान्तिको बाबौ 'सत्य वाटना')

यस्तो पनि हुँदोरहेब

काठमाडौंको ढैबाहाल टोलमा एक जातिका दुई परिवार सँधियार थिए । दुबैको घर पुराना थिए । दुबैले पुरानो घरलाई नयाँरूप दिएर बनाउने तरखरमालागे । एकजनाले आफ्नो घर जगेदेखि भत्काई नयाँरूप दिँदा सँधियारसँग एउटा गाहो साक्षा हो भन्ने कुरामा विवाद उठी दुई जनामा मनोमालिन्य भयो । हाताहातसम्मको क्षण्डा भयो । घर बनाउनेले क्षण्डै क्षण्डामा तला उठाएर बनाउँदै लग्यो । अर्कोले पनि नवसा पास गरी त्यसरी नै बनाउन लाग्दा सोही साक्षा भनिएको गाहोको विषयमा तेरो मेरोको विवाद चक्रो रूपमा उठ्यो । दुबै परिवारका आइमाईहरू समेत आक्रमक भई बाल्न थाले ।

साक्षा भनिएको गाहो माथि पहिलो सँधियारले सीमेण्टको गाहो उठाई बनाउन सिध्याएको थियो । त्यही गाहोमा दोश्रो सँधियारको पस्ने ढोका थियो । त्यो ढोका बन्द गराउने भनी त्यस गाहोमा ढोका राख्न नदिने पहिलो सँधियारको खिचोला थियो भने त्यो गाहोमा ढोका राख्ने र त्यसमाथि बनेको गाहो भत्काउने नियत उसको थियो । दुबैलाई दुबैको

स्वार्थ निहित नियत थाहा थियो । यसैले दुबैजनाले खिचोलामा अलिर्हई भनाभन र मुक्कामुक्की समेत गर्न पछि हटेनन् ।

दुबैजनाको त्यही विषयमा मुहा थियो । आफू जित्ने जस्तो भएमा कसैलाई नटेन र फुलेर बस्ने तथा आफू हानै जस्तो भयो भने यताउती भनसुन गरी मिल्न खोज्ने प्रवृत्ति दुबैजनामा थियो । दुबैपक्षले टोलसंघका अध्यक्षसँग समाधानको लागि माँग गरे । टोलका भद्रभलादमी बसी सबै कुरा बुझेर स्थलगत निरीक्षण गरियो । टोलद्वारा ठोस निर्णय लिएर दुबैपक्षलाई सम्झाई भनियो कि एकपक्षले बनाइसकिएको गाहो नभत्काउने र अर्को पक्षले पहिलेदेखि राखिआएको ढोका यथावत् राखी गाहो समेत राम्ररी बनाउने । यस कुरालाई दुबैपक्षले सकारे । घरायसी मेल-मिलापको मिलापत्र गरियो । टोलका भलादमी साक्षी बसी सबैद्वाशा सही गरियो । निर्णयको कागज तीनप्रति बनाई तीनैपक्षसँग राखियो । मेलमिलाप भयो । क्षण्डा टुँगियो । बाल्काहरू हाँस्न थाले । शान्ति भयो ।

घटनात्मक चिट्ठी

— श्रामणेर सम्यक् ज्योति

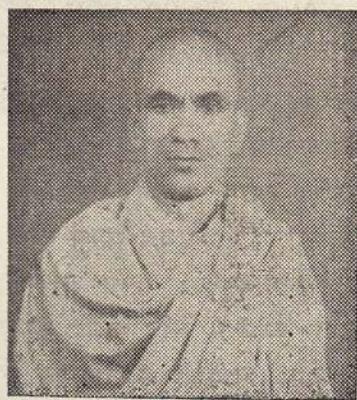
पासा,

छिंगु पौया खँ थुल । छि जि प्रव्रजित जुयागु बारय् खें न्यना है दिल । थुकिया लिस: बीगु जित: अपायुच्चवः ललः धाःथे मच्चना: सुंक च्चवंच्चनागु खः । हाकनं पौ वःगुलि लिस: मब्युसे मजिल धकाः कलम लहाःती कैच्चना ।

जि ३०, ३५ दँ न्हापांनिसे भिक्षुपिनि सत्संगत यानाच्चनाम्ह धकाः छि सिहे स्यू । जिगु जन्मस्थान ख्वपय् जूसां येंया थायुमदु त्वालय् सिंगोदाम तयाः व्यापार यानागु खें छि सिहे स्यू । हानं २००६ निसे २००६ साल तकया भित्रय् ख्वप मुनिबाहा मुनि विहार नामं परिवर्तन जूगु बारय् मुनि विहार परिचय पत्रिकां सिल हे ज्वी । थुगु बारय् अपो खें सीकेगु इच्छाजूसा आनन्दभूमि वर्ष २ अंक ६ व १० निगू प्वीका स्वैदिसँ । अले छि पौ च्चै है दीगु कामना पूर्ण ज्वी ।

छुयाय् संसार अनित्य धैगु स्युसां तवि न्हाबलें वहे मुलु सुका धायें जुया च्चन । दँ दं बितय् जुया वन लाय् मफु ज्ञान धाःथे जित: जुया च्चन । लोकं जि धर्मया ज्याय् व लेंपुइ न्हाना च्चंगु खें, तर जिगु मन कय् कुंगु सुनानं मखें । २०३४ साल श्रावण महीनाय् मनय् लूकथं अस्थायी श्रामणेच जुयाः यल सुमंगल विहारय् बुद्धघोष भन्ते गुरुं यानाः जि व रामकृष्ण उपासक

निम्हं प्रव्रज्या दीक्षा कयाः मातातीर्थ विहारय् धर्मवंश भन्तेयाथाय् भावना यानाः न्हथनु बितय् ज्वीवं म्हासुगु वसः तोता । उबलेनिसे छेंया माया ममता तोफिका छोयगु कुतः याना च्चवंच्चवं २०३७ साल माघ महीनाय् लुम्बिनी धर्मोदय मुंज्याय् भाग कयाः लिहाँ वसेनिसे छें तोता वनेगु जक खें लुमना पूज्य अनिरुद्ध भन्तेयात लुम्बिनी प्रव्रजित ज्वीगु इच्छा प्रकट यानाः पौ

छपौ छोया । पूज्य भन्ते नं—छःपि न्हाबले बिज्याःसां प्रव्रजित याना बी धकाः भरोसा बियाः लिसः च्चै है बिज्यात । अबलसंनिसे जिगु मन हथाय् चायाच्चन ।

भाग्यवश २०३७ चंत्र महीनाय् कल्याण मित्र सत्यनाशायण गोयन्कायापाखें आनन्दकुटीसं

ध्यान चवनेगु ईं चूलात । फिर्हु भावना चवनागु पुसा धायला पूर्व संस्कार धायला ध्यानया प्रभाव रहन् करन् बढ़्य जुया चैच्वन । २०३८ साल अरार महीनाय भुइजःसी यदुकुमार सिद्धि पिनिगु भवन दुथाय स्वन्हु भावना चवनेगु नं मौका चूलात । अन छेँ लिहाँ वसेनिसे मन अलमल जुल धायला इतः मतः कन धायला जुल । स्वन्हुति जिगु मनय लुया चवंगु खैं थन चवयाँ साध्य मजू । थःगु मनयात थःथम्ह न्वान्वाँ कुशल चेतना लुमंका ।

२०३८ असार १७ गते औंसिखन्हु यलय सुर्मंगल विहारय पूज्य भन्तेपिके प्रव्रजित ज्वीगु अनुमति कावना । छेँय च्वंपिनिगु अनुमति काय माःगु खैं यानाः अलमलय जुयाः न्हि वन । असार २० गते खुन्ह यलय पूज्य प्रज्ञानन्द महास्थविरज्यु याके अनुमति कया । अनं बुद्धघोष भन्ते, सुबोधानन्द, महानाम, कुमार काश्यप व अश्रघोष भन्तेपिके सकसिनं अनुमति बिया बिज्यात । अले जिगु मन लयताःगु उलि थुलि मदु । २१ गतेनिसे यल खवप थःयितिपिधाय दुसो वना । २३ गते न्हिचिछ चिनःम्ह खाथें भुग्लुँ च्वंच्वना । कन्हय सुथय गृह त्याग यायगु मती तयाः बहनी द्यना । चान्हस्या २ ताः इलय न्हालं चाल । मन भतीचा पयासुथें च्वंच्वन । मनय आपालं आकुल व्याकुल जुया च्वन । घडि प्यताः थाना हल । लासाँ दना ल्याः चायका स्वयावलय तिमिलां जितः स्वैच्वन । जि नं तिमिलायात स्वैच्वना । थथे हे तिमिला थिना च्वंबलय सिद्धार्थ कुमारं छेँ तोता वंगु खैं लुमंका च्वना वलय श्रीमती नं

दनां थःगु चाल । जिगु मन छक दुक हुक मिन । वया वसिबैं पुना च्वंतले जिगु संकल्प कोजित । काचा काचाँ कोशाय वनाः लं फिनाः फोला छ्या: कयाः स्वाहानें ववहाँ वया । लैंसं नाप लाःम्ह श्रीमतीया ख्वाः द्वकः स्वया—काचाक गथे मनय वल अथे हे म्हुतुँ—“का जि छक त्रिशूली चाःहिला वय” धकाः पिहाँ वल । श्रीमती खवखना सः वयकाः धाल—थः धाःसा उखे वने थुखे वने खैं ल्हाना च्वनी, जि जक छेँ कुविया च्वने फुला । पलख पलाः दित । नुगः छकः काइयाँ मिना वल । तुति नं पयार पयार खात । खसुँ त्वपूर्थे लङ्वाम्म च्वंन । वाथकु छिनाः सम्यक् संकल्प व नैष्टकम्य पारमिता छक लुमंका तिनि पलाः न्हात । पिहाँ वनाः वसय च्वनाम्ह कन्हय खुन्हु न्हिनय ३ वजय लुम्बिनी ध्यन ।

२०३८ असार २७ गते दशमि खुन्हु पूज्य अनिरुद्ध भन्ते दाता धाःसाँ गुरु धाःसाँ जुयाः प्रव्रज्या दीक्षा बिया बिज्यात । नां सम्यक्ज्योति तया बिज्यात । म्हासु वसः पुना खुन्हु जिगु मन कपायथें याउले । तर प्रकृति जितः लुम्बिनी गुरुनापं मतल । जितः तान्वः थाय च्वने मज्यूगु लवय जुल । वैद्यया निर्देशानुसार जि तानसेन वया । थन वसेनिसे त्वय अनवं थनवं मन्त । आः जि आनन्द विहारय पूज्य शाक्यानन्द भन्तेया सेवा याना च्वना । पौ ताहाकः जुल । मेगु लिपा चवयावं च्वने । थौयात बिदा ।

छिम्ह
सम्यक्

महामानव गौतम बुद्ध

- सुवर्ण शाक्य, ३०५हात्र

सुं नं प्वायनिसें मर्भिम्ह जुयाः जन्म ज्वीगु मखु । गुलि गुलि तःधी जुइ उलि उलि तःताजि आवश्यकतां वैत सालिइ । आवश्यकताया नं सीमा दइमखु । अय्सां मनूतसें सीमाया ख्याल तइमखु । अले समाज् विकार बुया वइ । वहे विकार परम्पराया रूपय् ब्वलनिइ सिवाय् म्ह जुइमखु । अले समाज स्यनिइ । अजःगु स्यंगु समाज दक्ष राष्ट्रत स्यंस्यं वनिइ । मनुखं दुःख सिइ । सुख मामां दुःख जूगु खं थ्वीकोपि म्ह हे जक जुइ । गुवले गुवले अजःपि महामानवत पिदनी गुम्हसिनं सुखया किचः खंनिइ अले सकल मानवतय्गु कल्याणया लागी थःत पानाः संसारया मानव तयत् सुकाव व्युव्युं सुधारया लं लिइ । थजःपि आत्मज्ञानि मावनसेवी मनूत मध्ये २५२५ दं न्हाः बूम्ह भगवान् गौतम बुद्ध नं खः । वसपोल मानव मात्रयात् यक्षं शिक्षा दीक्षा विया विज्यात् थुपि मध्ये दक्षिवय् तःधंगु व प्रभावोत्पादक अहिंसा व शान्ति खः ।

मनुखं विकासया सीमा पुइके धुंकाः शान्तिकाय् दै धेगु विचाः याःसां उकिया लिच्चवः अःखः जुयाः अशान्ति जक सकमनं न्यनिइ । उगु इलय् शान्ति ध्वकाः माःजुइपिगु सहारया लागी बुद्धया चरित्र हे दक्षिवय् न्हाःने दं वइ । उक्ति थौं नं शान्तिया लागी हाला जुइपिसं बुद्धयात्

लुमंका चवंगु दु । थ्व बुद्धया महामानवता खः ।

बुद्धधर्म गौतम बुद्धं प्रवर्तन याना विज्याःगु मखु । थ्वला बुद्ध स्वयाः नं पुलांगु धर्म खः । नेपाः गाः लखं जाया च्वंबलय् पंचबुद्धया गुगु ज्योतिमर्य किरण थौं कन्हयया स्वयम्भू गुई खने दत इपि पंचबुद्ध खः । बुद्ध सिवय् न्हापा क्रकुच्छन्द आदि आपालं बुद्धपि व दीपंकरादि तथागतपि दु । लिपा बुद्धं सामाजिक, राजनैतिक

(लेखक)

ह्यूपाः हयाः थः नं छम्ह वोधिज्ञान प्राप्तम्ह बुद्ध जुया विज्यात् ।

बुद्धया जीवनिपाखे छकः मिखा ब्वल-धाःसा कीसं बुद्धयात् विभिन्न रूपं महामानवया ताँ लाःगु खनिइ ।

१. परम्परावादी बुद्ध—

बुद्ध परम्पराया विरोधि मखु । खःसा परम्परां वैच्चंगु कुरीति चीकाः छवःम्ह सुधारक ।

छायधाः सा बुद्धं बुद्धत्वं प्राप्तं याय् धुँकाः आः
गुकथं जीवनया लैंपु ल्ययगु धेगु खँय् निगू मन
जूवलय् थः सिबय् न्हापायापिसं गथेयानाः जीवनया
लैंपु ल्यल धेगु खँपाखे बिचाः यानाः इमिसं भिक्षु
जीवन हंगु व भिक्षा पवनाः हे नयत्वनेया व्यवस्था
याः गु खनाः वसपोलं नं उगु हे लैंपु ल्यया
विज्यात ।

२. इनापयात कदर याइम्ह बुद्ध—

बुद्धं थः त तः धं भाः पा गुवलें हे जिद्विल
मजू । वसपोलं भिक्षा पवँपं विज्यात । थः हे
अबुजु शुद्धोदनं न्हापां थः याय् हे वयाः भोजन या:
वा धकाः निमन्त्रणा यात । उगु इनापयात
स्वीकार यानाः बुद्धं सरासर अन हे विज्यात ।
किन्तु अबु धकाः मखु कि तः धं पिगु कदर याय् या
लागी । थुकथं बुद्धं तः धं चीधंया भेदभाव मतसे
न्हाम्हसिगु इनापयात कदर याना विज्यात ।

३. सम्मान याय् गु प्रवृत्ति दुम्ह बुद्ध—

माया ममता व तं फुकक त्याग यानाः हे
बुद्धं जूम्ह गौतम थः गु जन्मभूमि कपिलवस्तुइ थः हे
जन्म जूगु दरवारय् वंबलय् सकल थः थितिर्पि
थः याय् नापलाः वल । तर थः म्ह कलाः यशोधरा
मवः । अय् सां भचाहे तंमचासे थः म्ह कलाः यात
छसः हे मन्यसे अनादर यानाः त्याग यानागु थः गु
व्यवहारप्रति लाचार जुयाः थः भिक्षु जुसांनिसे
भिक्षुनी जुयाः थः म्ह हे सहभागी जुया छें हे
चवनाः सहयोग याना च्वंम्ह यशोधरा यायाय्
थः हे वनाः नारित्वयात च्वछाया विज्यात ।

४. बुद्ध लकिरया फकिर मखु—

बुद्धं नयत्वने व गूहस्थि हने मफयाः छें
पिहावंम्ह विमिम्ह नादान लकिरया फकिर मखु ।
बरु सर्वसत्तां जाः म्ह राजकुमार खः ।

५. कर्मवादी बुद्ध—

बुद्धं कर्मवादी खः । भारयवादी व अन्ध-
विश्वासी मखु । थः म्ह मालिक थः हे खः । थः त
थः म्ह हे थकाय् माः धाइम्ह खः । वर्मू व शूद्रया
विषय् जातं वर्मू जुइगु मखु ज्यां जक जुइगु खः
धकाः नं धाइम्ह खः । छन्हु छम्ह थीमत्यः म्ह
मिसायाके आनन्द भिक्षुं लः पवन । व मिसां लः बी
मद्धाल । उबलय् आनन्दं वैत धया विज्यात, “छंके
जात पवनागु मखु लः पवनागु ।” थुलिधयाः वं
हु गु लः त्वनाः अछूतोद्धार याना विज्यात ।

६. जनपक्षी बुद्ध—

बुद्धं सदां जनपक्षय् च्वना विज्यात ।
गुगु नं ज्या याय् बलय् जनतां याय् फुगु, जनतां
ध्वीके फुगु व ध्वीकथं याय् माः धाइ । थः हे
छें खापत्ति वनाः व्याख्यान के वनिइ । थः गु
व्याख्यान ध्वीकेबीत नं न्हाथेयाः म्ह जनतां नं
ध्वीकथं उबलेया जनभाषा, पालि, कः धाना
विज्यात ।

७. व्यावहारिक बुद्ध—

बुद्धं गुलि नं स्यने कने याना विज्याइ
उकी गुगु नं व्यवहारं तापाः मजुउ । वसपोलया के
अः पुक ध्वीकेफुगु क्षमता दु । छकः कृशा गौतमी
घेम्ह छस्ह मिसाया याकः काय् सित । व मिसा
अधैर्य जुयाः खवख्वं बुद्धं यायाय् वन । बुद्धं वैत
गां छगुली छें खापत्ति वनाः गुगु छें थौतक सुं नं
मसीनि उगु छें तूं छम्हु पवना हति धकाः छवत ।
वं अजः गु छें गनं ल्वीके मफुत गुगु छें सुं न सुं
मसीनि । थ्व हे उदाहरण वियाः वैत सीगु धैगु
अवश्यम्भावि खः थुकी चिन्ता काय् मज्यू धकाः
ध्वीका विज्यात ।

६. मध्यमार्गी बुद्ध—

बुद्धं क्यंगु लैंपु न अःपु न थाकु । द्वां
लानां जक धर्मं लाइगु मखु न त इसिहसि धायक
नय् वं त्वनेवं धर्मं लाइ । म्हयात कष्ट मब्युसे व
भोग विलासय् नं भ्यलय् मपुंसे याय् गु ज्याखं हे
बुद्धया धर्मेया लैंपु खः । वैगु थुगु हे लैंपुं तःव
चीधं धाःपि न्ह्याम्हसिनं नं थुगु धर्मं अपुक
हे पंलीफत ।

६. विश्वधर्मी बुद्ध—

बुद्धं मानव मात्रय् स्वीगुं प्रति न भेदभाव
तया मविज्याः । वसपोलया विचार प्राणी मात्रय्
नं उतिग्यं । उकि हे वसपोलं अहिसायात प्राण
सिवयनं तःधं भाःपिल । बुद्धया विश्वासं खः कि
संसारय् दकसिवय् तःधंगु कष्ट हिसाय् ज्वी ।
कष्टं तापाक च्वनेत विश्वं थः मनासे मगाःगु
थजःगु अहिसायात कःधाइगु बुद्धया धर्मं विश्व
धर्मं धकाः सकसिनं मानय् याना वैचंगु दु ।
न्ह्यायेजाःगु युग वःसां न्ह्यागु राष्ट्रं नं ससारया
भलाइया लागी अन्तय् सशेष मवसे मगाःगु धर्म
अहिसा धर्मं खः ।

थुकथं ब्याख्या याना यंकल धाःसा बुद्धया
असोमित उपदेश ब्यवहारयागु बयान यानां साध्य
मजू । थः हे नमूना ज्वीमाः धैगु आदर्श सुनां
मानय् मयाइ ? बुद्धं थः हे नमूना जुयाः संयमी,
धैर्यी व त्यागीया उदारण न्ह्यब्बल । वैगु पंचशील,

अष्टशील सिद्धान्त विकाल सत्य जू । बुद्धे
च्वयातःगुयात पत्याः मयाः । ब्यवहारय् मवयकं
धायेयाम्ह ज्ञानी, ध्यानी व समर्थक ज्वी फैमखु
धैगु वसपोलया सिद्धान्त खः ।

संसारय् जन्मकासेलि मनूयात सुखं दुःखं
घेरय् याइ । थुगु घेराया दुने लात धाय् जीवनय्
आपालं विकार पिदनाः दुःख सिवाय् सन्तोष
गुखेपाखें नं दैमखु । सन्तोष धैगु सुख खः । तर
जोवनयात मुक्ति बीत धाःसा सन्तोष काय् मज्यू ।
मोक्ष प्राप्त मजूतले निश्चित व निर्धारित लैंपु
ल्ययाः वनां च्वनेमाः । थःत मनोगु खं थ.म्हं
कपित नं याय् मज्यू अले फुक मानवतयूत थ.थैं
हे भाःपा ब्यवहार याय्माः । सासारक झमलां
तापाक च्वनाः जीवनया अन्तयूतक शान्त जुया
च्वनेमाः । थुपि हे बुद्धया तःधंगु सिद्धान्त खः ।
बुद्ध धया विज्याःगु दु कि ससारय् दुःख दु,
दुःखया कारण दु अले दुःख तकेगु उपाय दु ।
ध्व हे सिद्धान्तया आधारय् हे बुद्धया सम्पूर्ण
उपदेश प्रादुर्भाव जूगु खः । जन्मकासेल दुःख
अवश्यम्भावी । दुःख थ.म्हं तु वैगु मखु ।
ध्व गुगुं कारणं जक उत्पन्न ज्वीगु खः । उगु
कारण ल्वीकाः वैत पवाय् फय्कमाः । कुतलं
ध्वैत पवाय् नं फु । गुगु इलय् दुःख तनी उगु
इलय् मोक्ष प्राप्त ज्वा । ध्व हे वास्तविक विचार
खः बुद्धया । ससारया लागी मार्ग दशक थुजाःम्ह
महामानव गोतम बुद्धया स्यू ल्यू वने । बुद्धं शरणं
गच्छामि ।

[ध्व लेख २५२५ गु बुद्धजयन्तीया साप्ताहिक रेडियो कार्यक्रमय् प्रस्तुत जूगु नेपाली
लेखयी अनुवाद खः । —सम्पादक ।]

लुम्बिनी

— सविता धारवा
ल. पु. नागद्वाल

लुम्बिनी !
छन्त बारम्बार नमस्कार !
छंग पवित्र मुलय्
सिद्धार्थ जन्म जुल
बले विश्वय् छंगु नां जाल ।

लुम्बिनी !
पर्तिचां सुया सुयाः छंत मावै चवन
अशोकं शिला स्तम्भ यनाः
थःत गौरव ताय्का वन ।

लुम्बिनी !
छ जिमित कना व्यु, केना व्यु
सिद्धार्थया जन्म जूलय्
छ थःत गुलि लय्ताय्का चवना घकाः
छथाय् स्वां गथे वाग्मात घकाः

लुम्बिनी !
छ भाग्यमानी खः
थौ विश्वं छन्त प्रणाम याना चवन
छथाय् वया थःत गौरव ताय्का चवन
छन्त समाः याकाः बाँलाका चवन ।

लुम्बिनी !
आः छन्त महसीका
देव मनुष्यपिति पवित्र स्थल धायेकेगु
हाकनं छंगु दि बल मखुला ?
इमरणीय, शान्तगु विहार जुयाः !

भावना

— भिक्षु अमृतानन्द

कुशल जुकको मुना काय्गुयात धाइ भावना ।
मभि जुकको तोता छ्वेगुयात धाइ भावना ।
हानं हानं वृद्धि याय्गुयात धाइ भावना ॥

छको यानां मगाः नित्य याय्माः भिगु भावना ।
बारम्बार सदा नित्य याय्गु वृद्धि भावना ।
हानं हानं वृद्धि याय्गुयात धाइ भावना ॥

गुगु धर्म जुइ चित्त शान्त-दान्त भावना ।
वहे धर्म वृद्धि याय्गु सदा नित्य भावना ।
हानं हानं वृद्धि याय्गुयात धाइ भावना ॥

भीगु जिन्दगानी

— सुरेन्द्र शाक्य, हःखा, यल

बस्तिया कापतय् न्ह्याइगु जिन्दगानी
रंगिचंगि छायाचित्र खः थ्व कहानी ।

थथिति परिजन, बाया वनेमानि
छें, बुं व सम्पत्ति नं तोता वनेमानि ।

शरीरया जोवन व रूपया खानि
बसःथे हे छन्हु तोता वनेमानि ।

संसारया थजागु चित्तिथिति सीका:
दया, धर्म तयाः ध्वाय् फ्यकेमानि ।

दीन व दुःखीपित्त सेवा याय् फःसा
लुमस्तिया शिलापत्र स्वना वने खनी ।

७६ - स्थूला थं

१. सन् १९५२ (वि. सं. २००८ जेष्ठ ७ गते) बैशाख पुन्हीखुन्हु सुथः नेपाल्या वर्तमान थेरवाद वौद्ध इतिहासय् दक्य् न्हापां स्वर्गीय श्री ५ त्रिभुवन आनन्दकुटी विहारय् विज्याःगुखः ।
२. स्वर्गीय श्री ५ त्रिभुवन न्हापांखुसी आनन्दकुटी विज्याःबलय् वसपोलं बुद्धपुजा याना विज्यात अले आनन्दकुटी विहारय् विज्याःपि भिक्षुपिसं वसपोलया सुस्वास्थया कामना याना विज्यासे परित्राण पाठ याना विज्यात । उगु व्यलय् भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं जुजु व युवराजपिनि लहाःती परित्राण सूत्र चिका विज्यात ।
३. न्हापांखुसी आनन्दकुटी विज्याःगु बैशाख पुन्हीया दिन खुन्हु स्वर्गीय जुजु त्रिभुवन युवराज सहितं बैशाख पुन्हीया उपलक्ष्यस्त्वीख्यलय् जूगु विशाल सार्वजनिक सभाय् विज्यात ।
४. २००८ सालया बैशाख पुन्ही खुन्हु त्वीख्यलय् जूगु समाय् भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं बैशाख पुन्हीया दिन सार्वजनिक छुट्टि ज्वीमाःधकाः याःगु अपीलयात स्वीकृति विया विज्यासे स्वर्गीय श्री ५ त्रिभुवनं बैशाख पुन्हीया दिन नेपाल अधिराज्यभरं सार्वजनिक छुट्टि जुल धकाः उबलय् याम्ह गृहमन्त्रि भाजु विश्वेश्वर प्रसाद कोइरालां सभाय् घोषणा यात ।
५. स्वर्गीय श्री ५ त्रिभुवन सन् १९५४ (वि. सं. २०१० साल) बैशाख पुन्ही खुन्हु निकोखुसी आनन्दकुटी विहारय् जूगु सार्वजनिक सभाय् विज्यात ।
६. २००८ साल कातिक २४ गते शनिवार खुन्हु नारांहिति लायकुली श्री ५ त्रिभुवनं भिक्षु-संघयात प्रणीताकारं भोजन याका विज्याःगुखः ।

५

सम्पादकयात् पौ

हनेबहम्ह सम्पादक,

खं छगु निवेदन याय् । बुद्धवर्मयाप्रति
अतिकं हे श्रद्धा दुम्ह दाता असया धालासिको ये
च्वंम्ह साहुनी छम्हेस्यां, असंया गणेश्योया त्यूने
च्वंगु दक्षिण-पश्चिम मोहराया कुं छें थःगु हे
छें छखांया आइस्तां वैगु दां भिक्षुपि व अनगा-
रिकापि विरामी जबीबले वासः उपचार यायत्
उगु छें अपेण याना तःगु दु धाःगु न्यना । तर
थाँतक नं उगु छेँया आइस्तां बीगु धनं सुं हे

भिक्षु व अनगारिकापित वासः वा उपचार यात्
धाःगु न्यने मदु । थथे छाय् ? छु जूगु छुं
मस्यु ।

युकिया अधिकारीत अवश्य दयमाः ।
अपि सरोकार वालातसें उगु लुकु बिनाच्वंगु
धनयात खोजि मयास्य मौन जुया छाय् सुंक
च्वना च्वंगु थे ।

चन्द्रबहादुर उपासक
कोहिटोबहा, ये

अनुरोध

यवसिगु आनन्दभूमि पत्रिकाया ग्राहक शुल्क बाकि दनि । थःथःगु ग्राहक शुल्क
आनन्दभूमि कार्यालये बा पत्रिकाया सहयोगीपिन्त बिया दीसा आपालं उपकार जबी । तःघंगु
गवाहाली बियागु जबी ।

लेखकतसें थःथःपिसं ब्लक दय्का बी हःसा जक तस्वीर छापे जबीगु खं सूचित
याना च्वना । — व्यवस्थापक

Continued from No. 8

BODHICHARIYAVATARA

- by Amarasiri Weeraratne

O that I might be a soother of pain.

O that I might become for all of them that all, the remedy, the physician, the nurse, until the disappearance of illness.

O that by raining down food and drink I might soothe the pangs of hunger and thirst, and that in times of famine I might myself become food and drink.

O that I might be for the poor an inexhaustible treasure. All my incarnations to come, all my goods, all my merits, past and future. I renounce with indifference, so that the end of all beings may be achieved.

I give up my body to all beings to do what they will, let them always strike it treat it with despite, cover it with dust, let them make my body a plaything, a thing of mockery and jesting, I have given them my body what matters it to me ? Let them

make it do whatever may please them. If their hearts are wroth against me and bear me ill-will let this help to bring about the end of all. May they calumniate me and jeer at me. May all these and others win the Bodhi."

I that I be the defender for the forsaken, a guide to voyagers, and for those who long for the other bank a boat, the causeway, the bridge. O that I be a lamp for those who need a lamp, the bed for those who need a bed, the slave of those who need a slave, the wish-conferring gem, the plant which heals, the cow of desire."

SANTIDEVA was Bodhisatva who aspired for Supreme Enlightenment. He had a passion for serving suffering humanity. For this purpose he dedicated his life and all future lives. Says he.

"To serve creatures is to serve the Buddhas. To realise my end and to eliminate pain from the world is

the vow by which I bind myself."

Having resolved to practise the Perfections (paramitas) he admonishes himself :— "From today I claim kinship with the lineage of the Bodhisatvas. I have obtained the fruit of being born a human being. Now I am a son of the Buddha. From henceforth I shall take precautions to be have such as is fitting for a Bodhisatva. Otherwise I may cause a blemish to the immaculate line of Bodhisatvas and bring the noble ideal to disrepute."

Such is the idealism that moves Santideva. He is a kalyana-mitta who fosters Saddha (devotion). He wards us from evil, and courses our energy to tread the path to enlightenment. It would increase the length of this article if I attempt to survey the subsequent chapters. It is to be fervently wished that all educated Buddhists will read this noble book. Being a small book and within reach of even the poorest wageearner the Bodhichariyavatara should adorn the bookshelf of every Buddhist. And it should be read time and again to derive full benefit from the thoughts and ideals

of one who at once strikes us as being one of the noblest, gentlest, and holiest saints among the sons of the Buddha.

It is said that about 100 commentaries on the Bodhichariyavatara were written in Buddhist India. Most of them have perished in the flames that consumed the Nalanda University at the hands of the Muslim invaders under Bhaktiar Khiji. However there is one remaining, and it is by Pragnayakaramati, a scholar of the Vickramasila University. Eight Tibetan translations are said to be extant. Quotations from the Bodhichariyavatara are seen in some of Sinhalese classics of the Polonnaruwa period. The influence of Santideva and his style is also seen in Sinhalese classics such as the Amavatara and Dharmapradeepika.

Santideva lived during the period A. C. 691—732. He was originally a prince from Surashtra (Gujarat). He renounced the world and entered the Sangha under the teacher Jayadeva, who was the chief abbot of Nalanda at the time. Santideva is also the author of two other works called, "Sikshasamuceaya", (Compendium of Rules) and "Sutra Samucchaya" (Compendium of Discourses). ॥

सम्पादकीय

दाता

दाताको अब दिने हो । चाहे लुगा फाटा होस्, चाहे अज्ज बल होस्, चाहे धन इव्य होस्, चाहे शिक्षा दीक्षा होस्, चाहे श्रद्धा र ममता मात्र पनि किन नहोस् त्यो दाता कहिन्छ जसले दिन्छ । दातालाई सहयोगी, परोपकारी, हितैषी आदि पवित्र संज्ञा दिइन्छ । बुद्धधर्ममा दान र दाताको महिमा अपार मानिएको छ । दाताहरूको श्रद्धाद्वारा ने कुनैपनि कुराको संरक्षण, अभिवृद्धि र विकास सुगम दिन्छ । लुम्बिनी विकास दाताको एक प्रबल नमूना हो । पुण्यार्थी दाताहरूद्वारा ने बौद्ध विहारहरू निर्माण भइरहेका छन् । भिक्षु अनगारिकाहरूको लागि यथाशक्य खाने बस्ने प्रबन्ध गराइएको छ । तर पनि हात्ती छिन्यो पुच्छर अड्क्यो भने कै उचित मात्राको दृष्टि नपुगी नेपालमा दानको लक्ष्य स्पष्ट भएको देखिदैन ताकि कति भिक्षु अनगारिकाहरू विरामी हुँदा उचित सहयोग नपाई दुःखित अवस्थामा छन् ।

यो पनि हो कि भिक्षु अनगारिकाहरूलाई महलमा

बसाइ ऐश आराम दिने दाताको लक्ष्य हुनुहुन्न । दाताको सच्चा लक्ष्य बहुजन हिताय बहुजन सुखाय हुनुपर्छ । बुद्धधर्मका अनुरागी दाताले बुद्धधर्म प्रचार प्रसारका माध्यम भएका भिक्षु अनगारिकाहरूका लागि गाँस र बास सम्मको व्यवस्था गरेपछि धर्मपालन र धर्म प्रचारार्थ अत्यावश्यक रूपमा दिनुपर्ने कुरा त साधन हो, अनुकूलता हो, वातावरण अनि सुव्यवस्था हो । काम नपाई त्यसे सुतेर बिताउनु पर्ने र धुमेर बिताउनु पर्ने स्थिति भिक्षुहरूमा आउनदिनुहुन्न । नन्हा 'चरथ भिक्खुवे चारिकं बहुजन हिताय...' को मतलब भिक्षुहरूद्वारा पूरा हुनेछैन । यसले विहार र संघारामहरूमा बसी बुद्ध वचनानुसार जनताहरूलाई शिक्षा दीक्षा र धर्मोपदेश दिने सुप्रबन्धको लागि आवश्यक व्यवस्था गरिदिनु ने बुद्धधर्मप्रति सच्चा सद्भावना पोखेको हुनेछ । यही उद्देश्यपूर्तिका लागि दाताको रूपमा अग्रसर हुन सबै शान्त श्रद्धालु दाताहरूमा आनन्दभूमि विनम्र अनुरोध गर्दछ ।

५

सूचना

२५२६ साँ बुद्धजयन्तीको उपलक्षमा निस्कने आनन्दभूमि विशेषाङ्कको लागि बुद्ध र बुद्धधर्म सम्बन्धी ऐतिहासिक सामाजिक पक्ष लेख पठाउन हुन अनुरोध गरिन्छ । — सम्पादक

श्री वृषभ गतिविहार

कोधीलाई मैत्रीले जित्नु

२५।१।२०३८ आनन्दकुटीमा पौष पूर्णिमाको दिन विशेष बुद्ध पूजाको शुभ अवसरमा भिक्षु कुमार काश्यपले धर्मदेशना गर्नु हुँदै भन्नुभयो—हामीलाई शान्ति र सुख मन पछं तर सुख हुने काम गर्न चाहि मन पर्दैन । खानु, पिउनु, लाउनु पाएमा मात्र शान्ति हुँदैन । आध्यात्मिक गुण विना सुख शान्ति सम्भव छैन ।

उहाँले कोषको बारे व्याख्या गर्दै भन्नुभयो—कोष सारे नराङ्गो अवगुण हो । कोधीहरूको अगाडि राङ्गो कुरा पनि गर्नु हुन्न । भगवान् बुद्धले कोधीलाई मैत्रीले जित्नु, नराङ्गो काम गर्नेलाई राङ्गो कामले जित्नु, कंजूसीलाई दानले जित्नु र असत्यवादीलाई सत्यवादीले जित्नु भन्ने उपदेश दिनु भएको चर्चा गर्नुभयो । यो उपदेश राङ्गो छ तर व्यवहारमा उतार्नु सजिलो छैन । तर गर्नु नसक्ने पनि होइन । कतै कतै अवस्था हेरेर इसाउनु पर्ने कुरा पनि घटनात्मक कथाद्वारा प्रष्ट पार्नु भयो ।

भोजनपछि भिक्षु धर्मानन्दले परिचाण पाठ र उपदेश दिनु भयो ।

विहार संरक्षण समिति

कोशी अञ्चलको सुन्सरी जिल्ला अन्तर्गत भरोल थाउँ पञ्चायत नाउँ नं. ३ भानुचोक भरोलीमा २०३८

११४४का दिन स्थानीय श्रद्धालु भक्तजनहरूको समाजे श्रीमान बजाचार्यको प्रेरणावाट नवनिर्मित बुद्धमन्दिरको संरक्षण समिति गठन गयो । उक्त समितिको काल्पन, उपाध्यक्ष, सचिव, उपसचिव र कोषाध्यक्षमा कल्पन—श्री चेतमान धामी, श्री सिहबहादुर तामाहु, श्री पीपनारायण धामी, श्री खोजबहादुर याला र श्री खड्गबहादुर भट्टराई रहनु भएको छ । १४ बता सदस्यहरू भएको उक्त समितिमा श्री टंकाबहादुर भट्टराई प्रधानपञ्च भरोल गाउँ पञ्चायत प्रमुख आठजना सल्लाहकारहरू हुन् ।

कलाकार श्री कवि मान बजाचार्यज्यूको निर्देशानुसार सप्ताह व्यापी बुद्धपूजा, शील प्रार्थना, परिचाण पाठ र प्रवचन कार्यक्रम बनाइ उक्त बुद्धमूर्ति उद्घाटन समारोह सम्पन्न भएको समाचार छ ।

दक्षिण-पूर्व एशियामा सबभन्दा अग्लो बुद्धको मूर्ति

हुङ्कड ढलर २ करोडको लागतमा दक्षिण-पूर्व एशियामा सबभन्दा अग्लो बुद्ध-मूर्ति बनाउन एक धार्मिक समारोह मनाइयो । यो मूर्ति ३५ मीटरभन्दा अग्लो र हुङ्कडको सबभन्दा ठूलो टापु लान्टाउमा बनेको १०० वर्ष पुरानो पोलिन गुम्बातिर फर्कोको पहाडमा बसिरहेको आकृतिमा निर्मित हुनेछ ।

४४४ खंडिलो पत्थरको मूर्तिको लगते मुनि एडाँ

बर्गीचाले घेरिएको तीनतले चीनिया शैलीको मण्डप रहनेछ । यो निर्माण हुने तीनदेखि चार वर्ष साग्नेछ । त्यस प्रभातकालीन भूमि छाउने समारोहमा बौद्ध धार्मिक विद्यि अपनाइएको थियो । त्यस समारोहमा सरकारी अधिकृत श्री आइयन म्याकफीजन (Ian macphee-son) पनि उपस्थित हुनुहुन्थ्यो । वहाले भन्नुभयो कि यस मूर्तिदेखि आश्रयं चकित हुन यस बन्ध प्रान्तमा टाढाटाढाबाट पर्यटकहरू आउनेछन् भन्नेमा शक्के छैन ।

हुतता पो लिन गुम्बा लान्टाउ टापूको उँचो समस्थलमा रहेको छ जहाँ सर्यो उगासकहरू, पर्यटकहरू र बनभोज मताउनेहरू जाने गर्छन् ।

आजीवन सदस्य

देनेपा ध्यानकुटी विहारया संरक्षण व अन विज्ञाना वर्पि भन्तेपिन्त भोजनया लागी रु० १०५।— विद्या आजीवन सदस्य जुया दी विनिगु नामावली :—

१२. श्रामणेर सघरतन, सुमंगलविहार यल
१३. सप्तरत्न बजाचार्य, ध्यानकुटी भोैत
१४. भक्त मानन्धर, बाँछ्यो भोैत
१५. कृष्णमाया मानन्धर, भोैत
१६. वेतिमाया मानन्धर, भोैत
१७. बुद्धकाजी रंजित, भोैत
१८. अष्टवहादुर मानन्धर, सांगा
१९. लक्ष्मी मानन्धर, बालाजु ये
१००. आङ्गुसियन, बर्मी हूनाबास

न्हापायागु अके छापे जूगु छोरीनानिया थासे छोरिकुमारी धका सचे याना दिसें ।

चैतपुर सिद्धविहार

चैतपुर श्री चन्द्रज्योति शावयापाखे धिला जुया थ्यंगु समाचार कथं स्थानीय सिद्धविहारे भिदु धम्मवंश (क्षत्री) वर्षावास चवना विज्यागु उपलक्षे बुद्धपूजा व जलपान संग्रह याना उपदेश न्यता पुण्यकार्य सम्पन्न जुल ।

उपासक उपासिकापिसं गावक आधिक सहयोग ब्यूगु उत्साहवर्धक जू धैगु चर्चा दु ।

महापरित्राण

२०३८ माघ २४ गते शनिबार खुनु भिक्षु महासंघपाखे यल ज्यावलाख्यो बवे नखु बजारे महापरित्राण पाठ सम्पन्न जुल । उक्त महापरित्राण दिवंगत लक्ष्मीदास रंजितकारया पुण्यस्मृतिस वय्क्रिया कार्यपि जानकिदास, गौरिदास रंजितकार परिवारपिनि श्रद्धाकर्थं जूगु खः । २५ गते अष्टपरिष्कार सहित भोजन आदि भिक्षु संघयात दान बीगु कार्य सम्पन्न जुल ।

पारु खुनु बुद्धपूजा

बंगु ने. सं. ११०१ गुंलागा पारु खुनुनिसे यल जयमनोहर महाविहारे (सौबाहा) लय् लय् पतिकं पारु खुनु बुद्धपूजा न्याय्का बुद्धया शिक्षा बनुसार थःयःगु बांगलागु पहचह तंका छोय्गु कुतः जुया च्वंगु दु । उगु बुद्धपूजाय् रवाहालि बिद्या विज्ञापि शाकय भाजुपि— श्री बाबुरत्न, नेमराज, सिद्धिराज, यज्ञराज, हेराकाजी, बज्जराज, पुण्यराज, मुतिराज, सिङ्गराज, शुमरत्न, बुद्धरत्न, लक्ष्मण, बाबुकाजी, जुजुभाई अले मय् जुपि प्रेमदेवी, चिरिनानी, चमेली, रत्नशोभा, लक्ष्मीशोभा शाकय व मेर्पि हिरामान श्रेष्ठ, जोगभाई महजंन, रमेश, जानुरत्न, वेतिमाया, जानमाया महजंन ।

बौद्ध कार्यक्रम

श्री सुमञ्जल बौद्ध संघयापाखे वाय् अष्टमी पत्ति स्थविरवादी विहारे बुद्धपूजा जुया च्वंगु कथं थवहे माघ ४ गते गणमहाविहारे बुद्धपूजा जुल । अरहं बुद्ध गुण, शील प्रार्थना व बुद्धपूजा लिपा श्रीमु. बौ. सं. या उपसचिव

महेन्द्ररत्न शाक्य बुद्धपूजाया रिपोटं न्यकल । भिक्षु सुवीधानन्द महास्थविरं गणविहारया परिचय विद्या विज्यागु लिसें धैविज्यात—थोकन्हे भग्नेपिनि हे लिमला:गु जमाना गृहस्थीपिनिला कृन हे लिमला अथे जूसां छु छु समय क्या धर्मं अध्ययन याना तदनुसार आचरण याना यकेगु यायेमा अन्यथा लिमला हाहां हे जीवनया अन्त जुइ । भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरं—कीसं विद्या व आचरण दयेकेगु कोशिश यायेमा । विद्या धयागु प्रज्ञा खः आचरण धयागु शील व समाधि खः, एवं निरां कीर्त माः धृ विज्यात । भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरं अहितुण्डिकयागु खें कना विज्यासे बुद्ध धर्मं संघप्रति आदर गौरव सत्कार अद्वा याये माःगु खें कना विज्यात । वसपोलयात श्री सु. बौ. सं. पाखें संघया अध्यक्ष श्री ब्रह्मदुर उपासकं दानविद्या विज्यात । अन्त्य् श्री रामकाजी उपासकं धन्यवाद ज्ञापन याना विज्यात ।

युगु हे रूपं वंगु पौष ३ गते ज्योति विहार वाय बुद्धपूजा राम्पत्त जुल । श्री जगमोहन कायस्वयापाखें लसकुस न्वन्व विद्या दिल । थामणेर विपस्ती भग्नेन विहार व वा देशया विषयय् छु खें कना विज्यात । शिक्षु बुद्धघोष महास्थविरं धर्मंदेशना याना विज्याय् धुंका श्री गुणराज उपासकं धन्यवाद ज्ञापन याना विज्यात । बुद्धपूजाय् विज्याःपिनित ज्योति विहारया उपासक उपासिकापिनिपाखें भोजन संग्रह जुल । श्री सु. बौ. सं. पाखें रु. २१५। द० पैसा चन्दा उठेयाना व्यूगु जुल ।

धुतंगधारी ताम्पुलु समादो

४५ वर्षं तक न्हिने नं चाहे नं मत्यसे भावनानु योगी बर्माया पूज्य तम्पुसिल समादोया काठमाण्डु व्यस्त धर्मं प्रचार कायेकम जुल ।

१७ गते ध्यंखुनु हे भूकुटीमण्डप बुद्धविहारे न्हिने इ बजे भावनाया धर्मं देशना व चर्चित्य भावना अभ्यास ।

१८ माघ पुतलि सडके वसपोलं नापं विज्यापि भिक्षुपि भिक्षा विज्यागु ।

न्हिने आनन्दकुटी विज्यात । अनया उपासकपिनि-पाखें स्वागतं लिपा भिक्षु अमृतानन्द नाप नेपालया बुद्ध

शासनयावारे सोधपुछ याना जानकारी प्राप्त याना विज्यात ।

१९ माघ सुधे न बजे धर्मंकीति विहारे वसपोल-पिनि स्वागतं लिपा धर्मं देशना जुल ।

श्रीघःले भिक्षा विज्यात । न्हिने भावनाया धर्मं देशनां लिपा भावनाया अभ्यास जुल ।

२० माघ लुम्बिनी प्रस्थान ।

२१ लुम्बिनी काठमाडौं लिध्यन ।

२२ माघ सुधे श्री सुमद्भुपु विहारे भिक्षाटन व धर्मं देशना ।

२४ माघ न्हिने भोँतया ध्यानकुटी धर्मं देशना ।

आनन्दकुटी विशेष कार्यक्रम

२४ माघ आनन्दकुटी विहारे नेपाली भिक्षु संघ-यात नेपाले बुद्ध शासन समृद्धि व भिक्षु संघया कर्तव्यया वारे ओवाद अनुशासन । अनं लिपा भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरपाखें भिक्षा दान जुल ।

अनिच्छावत संघारा

एवं संसारे दक्ष वदायं क्षणभ्रंगुर व परिवर्तनशील खः धैगु बुद्धया सत्य वचन खः । जन्म जुवव प्राणीवि नं सिनावनी तिनि । एवहे नियम कथं आनन्दकुटी दायक सभाया कर्मठ कायेकारिणी सदस्य व आनन्दकुटी विहार गुठीया सचिव श्री तीर्थनारार्ण मानन्दर व दायक सभाया सहयोगी श्री पुरुषोत्तम तथा शान्तनारार्ण मानन्दरपिनि माँ प्रेमाया मानन्दर एवहे माघ महीनाया प्रथम हप्ताय दिवंगत जुल ।

अथे हे आनन्दकुटी दायक सभाया कर्मठ कायेकर्ता श्री रत्नब्रह्मदुर माली भुजिवहाया माँ न दिवंगत जुल । निखलस्थां श्रीक संतप्त परिवारप्रति आनन्दकुटी दायक सभां समवेदना प्रकट यागु दु ।

उदार अनुदान

विष्णुमती खुसितिथे स्थापना जूगु संघाराम भिक्षु तालिम केन्द्रवात ग्राहाली कथं आनन्दकुटी विहार गुठी एवहे माघनिसें लय् लय् पतिकं मोहू २००१- अनुदान विद्या उदारगु पुण्यकार्य याना धर्मं प्रचारया ज्याय् टेवा व्यूगु दु । संघारामं आ. कु. वि. गुठीप्रति तस्कं कृतशता प्रकट यागु दु ।